

ספר דמשק אליעזר הודפס מתוך אוצרות התורה, עמוד 196

כל ישראל נולדו בשבוע. וכן אחר מפעלה העגל רק הוא עמד בפני לקבל עליו מזה"ד המוחה עליהם. כן קיבל עליו ועל דורות אחריו כי כל מהניג ונדקו הדור כאשר הראה לו הקב"ה דור דור ומנהיגיו. דור דור ושופטיו. כי גם המה יעמדו מחמתם בכל מקומות מוסדותיהם לקרוב נפשם בעד ישראל לעת מלוא חיו. ומלכו במלמוד כי המה נקראים בשם משה. משה שפיר קאמרת. כאשר כתבו בזה המפרשים. עיין עליהם:

ונראה דמעתם זה רק משה רב"ע בעלמו הקים את המשכן ולא אחר. והנה בפי תרומה דרשו חז"ל ועטית את הקרשים למשכן למשכן. שאם תמצינו שוואיהם של ישראל כל"י יאה מתמשכן. ע"כ עליהם. אחר משה לפני הקב"ה והלא עמידים הם שלא יהי להם לא משכן ולא מקדש. וזה תבא עליהם. אחר הקב"ה אני נוטל לדיוק אחד וממשכנו בעדו ומכפר אני עליהם על כל עוונותיהם. וכסאי ויהרג כל מחמדי עין. ועי' במפרשים שכתבו שזה שכתוב על שמים עומדים. כלומר הלדקים הדומים לשמי שמים. הם עומדים ומנינים על הדור. שהקב"ה נוטל לדיוק אחד עיי"ש. וכיון שאז הקב"ה הראה למשה דור דור ומנהיגיו. והמה על השמים העומדים בכל דור ובכל מקום אי"כ רק הוא ה"י יכול לכוון ולהעמיד כל עץ וקדש במקומו. ובזמן הראוי. המה הלדקים למקומותם במוסדותם. וכמו הנזכר שהוא מקום למשכן כבדו ית'. כן הלדקים אשר הם מרובים לשכונה. ולכן רק משה שאז נולדו מתמשכן רק הוא הקים המשכן כמבואר:

תולדות המעשה

והנה חז"ל דרשו ע"פ ואלה הברכה אשר בך משה איש האלקים. אם אלקים אינו איש ואם איש אינו אלקים. אלא מחליו ולמטה איש ומחליו ולמעלה אלקים. והענין הוא ע"י מה שאמר חז"ל ע"י ואל משה מערבות מואב אל הר נבו במסי בוקה. ע"כ מעלה ה"י שם ושפטן משה בפשיעה אחת. אשר לפי פשוטו הורו לנו חז"ל כי אע"פ שהלך למות. מ"מ למען למלאות רצון ה' בזה באיל ירג שור ובדרך מלכותו ית' וימשי כל"י דן. ופסע כל הפסיעות בפשיעה אחת:

אבנם לפעניד ים עוד בונה עמוקה בזה. יהוא כי כמו מ' שורה לעלות על הר בבוה או על בית בבוה. מן הנמשע לעלות בפעם אחת אם לא ע"י מדרגות בזה אחר זה. כן מ' שירלה לבוא לשלימות האנושי אשר זה כל האדם. ג"כ מן הממשע לעלות לה' ה' בזה בפעם אחת. וזה הוא המכלית האחרון אשר יתבה האדם. הוא להתענג לפני אלקים בזה באור הסיים בנפח ונפש יחד. וכאשר החריך גם המלך בפשיעה שלם. ומתי יהי זה. הוא בעת ההיא' בעת שפעלה רצון מלאת הבויה' וימשי:

ואבנם במה יוכה האדם את ארמו לבא למדרגה. מליו לחז"ל בנח"י ע"י (דף כי ע"כ) בשם ר' שנים בן יאיר תורה מביאה לידו זיהרות. והמשני'ם היטב בנחמא ובדברי מהר"ם מלובלין יראה כי לפי דברי ריב"ל האומר כי ענה גדולה מכלול. כך הוא בדר המדרגות. תורה מביאה לידו זיהרות. וזיהרות מביא לידו זיהרות. וזיהרות מביא לידו נקיות. נקיות לידו פרישים. פרישים לידו טהרה. טהרה לידו קדושה. קדושה לידו חסידות. חסידות לידו יראה. יראה לידו ענוה. ענוה לרוה"ק. ורוה"ק לידו חיות הממים. ומלא כי אי"כ לבא למדרגה האחרונה מבלי אשר יוכה מקדש למדרגות הראשונות. ועי' במהרש"א דמדרגות ה"ס רק עשרה טעין עשר ספירות. והטעם לפעניד כי כל אלו המדרגות העשרה הלזים בידי אדם. משאי"כ ה"י האחרונות אלוים ממילא כמובן:

ואולם כ"ז הוא בשאר אנשים. אבל משה רב"ע הוא לא הולך לילך על דרך מדרגות אלא טיפק כאשר זכה למדרגה הראשונה וזה לכולם. ועי' מהרש"א ז"ל שהביא שם מאמר חז"ל במס' פסחים כ"י מ"י שהוא יראה אינו לירך לקפוץ מדרגה אחר מדרגה אלא זוכה לכולם בפעם אחת. וירדו:

על משה רב"ע שמשול לא דנה ליקח גדולה לעלמו והמה"ק עזרמה נלחמה והא"ש משה עמו מאוד. ועתה בשמנו כי ירד מגדולתו טעם כמו. אחת כי אמרו חז"ל שאני אפוקי משילי טעם עדיין על משה רב"ע אינו מושב. אבל יוכן כי לפעמים יקרה שא"כ אחד יוצא מאחד טעם שם מלוא אנשים רוי"כ בניירות אחרים כל רוי"כ בשער מיוחד. והנה לזה לירך שקים אחרים אשר בכם וישמו בניירות הכרות האלה. ובזה הזמן פרטון בא יבא הטוב בנפשו לאמר ידידי הא לך הלאה. והטוב עימד ומשתתף אי' ואלה הוא. אולם הטוב הזה יבאנו כי הלא הניירות בטלמים אינם כסף ורק מראה מקום לנבות בלואר המלך. וא"כ אי"כ. את עמי רק נייר אחד השוי כל הסך הכל. אבל כל זה הוא אם הנייר הזה לא ארד חסיבותו. אבל אם הנייר הזה פקלמו מלכות. אי"כ אין לו בזה לפרוט את החוב. וזה הדבר עלמו ה"י במשה רב"ע. כי ידוע דברי מדרש חז"ל ע"כ פה"ק דורש יראה גבור המנומנים. עמד ואמר אשה אחת הימה במלרים וילדה ששים רבוא בכרם אחד. או כולם חמיו לקול דברו. ענה ואמר זה אמו של משה רב"ע ית' ה"י שקול כששים רבוא. וכן אמר. שם מלוא אלק רגלי. בשבילי יצלתם כולכם. והנה רק זה ה"י כמו של משה. ובזה ה"י נכון לבו בטוח כי יוכל לשקן הפעם והממה כאשר יא' קוף על ענה כב"י. ע"י קבלו עליו מזה"ד המוחה עליהם. וכמו שאמר משה רב"ע הקב"ה. אם משה אטלמס. ואם אינו מתי גא'. והטובה לאומר אם אטלמס אמו כ"י רבוא הלא בירי לשלם את החוב. ואולם כ"ז הוא כ"ז שרבע"ה ה"י עומד בחסיבותו ושקול כ"י רבוא. אבל אחרי שמשו מהקב"ה. רד מגדולתו ופסלמו מלכות מן היקר והמפארת ש"י עד כ"י. מיר טעם כמו. כי בזה שלם הוכחה של ישראל אם אין ערכו כמות. ורק זה מחלטה וזה הפארתו של מרבע"ה למסור נפשו בעד ישראל. וזה הירגה עליה כר שמונה שנים למדתי אצל מלמד בעיר שיראדו יבמו ר' בענידיל ע"ה שהוא שאל אחי אחר איזה שנים בפסוק ויקרא אליו אלקים ממך הסנה. דמן הסנה הוליל. ומתי ממך הסנה. [ובמדרש כי כן הקשה כ"י ערבי נחל] ואם כי נעיר למים הייתי. בשבילי דזה שדרתי על משה רב"ע. ה"י המיד למסור נפשו בעד ישראל. ומתי הייתה שמו בפתח כאשר נראה ה"י אליו. והוא ע"כ מה שהביא ה"י בשם חז"ל דעמד הענין שהוא כל ההדים במדבר. ולא נשאר רק מ'. הר סיני לקבלת האורה. והר נבו לקבלת משה. והר הסנה לקבלת אהרן. וזה ר"ה של כ"י"ה סיני נבו הר הסנה. ודמו אליו הקב"ה אז. כי ע"י הוא מקבל אורו להיות מוכיח לישראל ע"י כי שכן כבדו בזה נבו. וזהו המען הסנה. היינו מאחלמות סנה. והוא נבו. והטוב משה רב"ע הגני'. כי זה כל השלי לפער בעד ישראל. וכמו שקראי צוה"ק. רשאו מהמנה"ל:

וזה שים רבות אשר אחרתי לפרט דברי חז"ל במדרש ע"פ אעברה נא ואראה אתם הארץ העבוכה. שאמר הקב"ה למשה. משה אחת אומר חסל. בשני הראשון. אם אעברה נא אחת מבקש. בטל סלח נא. ואם סלח נא אחת מבקש בטל אעברה נא. אחר משה ימות משה ואלף כיוולא בו ולא יאבד אחד מישראל. שריים תמיו ע"י ובי גרש הוא ע"ה מאחד הפשוט בשמישראל. אבל לפעניד פשוט דהנה ע"ש. כי יראה המכוס ימותו יחד כסיל ובע"י אבדו. פ"י רש"י ז"ל האלל המכוס כמיב ימותו ולא יאבדו. לנשך דלוק אבדוין לגמרי. והמרגליות ש"מ שה"ש הם היו מכליות כמבואר במבטלה. אבל הרשעים דנם פשוטם כמרגליו. כמיב יאבדו. האבדוין הם לעולם. וכן הן דברי מרבע"ה כששמע מפי הקב"ה דאם יקיים אעברה נא אזי יבטל סלח נא. וא"כ ע"י האופן ימותו רשעים ואז יהיו אבדוין לגמרי. לכן אחר כי עדיף שימות משה ואלף כמותו. דע"כ לא יאבדו כ"ל. ורק אל יאבד אחד מישראל ולא ימותו בלא כפרה:

ונראה לפעניד דכיון שסנה רב"עיה כולו ושקול כנגד ה' רבוא. ורק הוא הולל את כל ישראל. כן במלרים.

ספר דמשק אליעזר הודפס מתוך אוצרות התורה, עמוד 198

דיין ויעזב רצון לרצב על לב נשבר דברי נחומים ודברים טובים. וכל זאי שערי ילאו שבע רצון וברוח תקוה להושע מכל מזיקי העת אשר סבבוהו. והעולה על כולה כי כל י רוח גאה וגלון מעובה הי לו. ומעודו לא התנהג כנשיאות ורעיות רק כחמו האדם ענו ושפל בדרך. ועליו אמר הכי עקב ענוה יבאח ה' :

ובצנינו לחז' במסכת בבא מיעא פרק הפועלים שספרו לנו כי פליגי במתיבתא דריקיעא אס בהרת קדמה לשער לבן טמא ואס שער לבן קודם לבהרת טהור. ספק. הקב"ה אומר טהור וכולוהו מתיבתא דריקיעא אמרו טמא. אמרו מאן טומא. וטח רבה בר נחמיה. שדרו שליחא בברי'. לא היו מלי מלהימ למיקרב לי' מדלא היו פסיק פומי מגירא כו' כי היו נישא נפשי' אמר טהור טהור. יתה ביק ואמרה אשריך רבי' שנוף טהור ויתשה נשמך בטהרה. נפל פיתקא מריקיעא בפומבדיתא רבי' נתבקש בישיבה של מעלה נפקו אביי ורבא וכולוהו רבין לאיעסוקי ב' לא היו ידעי דוכתי'. אלו לאגמא חזו ליפרי דמטללי וקיימי אמרו שמע מינה התם הוא כו'. דהכונה הוא לפענדר מה שאמרו לא היו ידעי דוכתי' היינו כלפי מה שאמרו שולאו לאיעסוקי ב' והיינו להספידו ולספר מעלתו וטהלתו. אבל נתנו אל לבס כי אך הדומי לו תהלה. כי הלא איזה שבת וטהלה יוספו מהם על איס אשר נתבקש בישיבה של מעלה להכריע בין הקב"ה ובין המתיבתא דריקיעא. וזי רק הוא הירוד דכל עילוי וית' וית'. הלא זה לבד ישיד כי אין כחוסו בעל הארץ. וכבר העירו הכה קול אשריך רבי' שנוף טהור ויתשה נשמך בטהרה וא"כ מה מקום להספידו. וזהו שאמרו. לא היו ידעי דוכתי' כלומר מה מקום להספד. ע"ז אמרו כי קחזו הי ליפרי דמטללי וקיימי אמרו שמע מינה התם הוא. היינו כי באמת כל זמן שהלויים חי הנה הוא המגן על אנשי דורם. ובגילו חוסים. וחלים ארו נוסא. ראי' לרבר. סר דורס מעליהם' גם נאמר רוח אפינו משיח ה' אשר אמרנו בללו נמי' בניוס נלכד בשחיתותם'. זה הוא האמת. אבל רבה בר נחמיה אשר הוא ה' הראש ישיבה בפומבדיתא. לא יכיר בו שום נשיאות להראות כי הוא פורש כנפיו על תלמידיו להיוות חוסים בללו. אבל נהפוך הוא. תמיד ה' חושב כי הוא חוסה בללס מרוב עוה ש' וכו' וכו' אמר חז' ומתלמידיו יותר מכולם' וכו' וכו' הוא התלמיד והמה הרבנים ופורשים כנפיהם עליו. וזה שאמרו כיון דחזו הי ליפרי דמטללי וקיימי והמה פורשים כנפיהם עליו לעשות לל. נתנו אל לבס כי כיון להם אות מן השמים אשר אס אהנס על גדלו ותפארתו אין לירכים להספידו. הלא ביק יויחא. אבל זאת אשר ירימו קולם כי במקום גדולוהו שם ענותותו של רבי'. וזה עולה על כולה אשר נבינו היו הי ליפרי. היינו התלמידים המתפללים תמיד בדברי תורה בללו הם פרוס כנפיהם עליו. או ענו ואמרו. שמע מינה דהתם הוא' כלומר דכח ייה' עלינו להספידו ולקונן כי סר ילנו מחטנו * :

ככה

לו לתלמות שאלוהו. או רלס הקב"ה אשר משה רב"ה בעלמו יעשה בזה פעולה המיטה. וזה שנאמר לו מפי הקב"ה. ומוח'. והכונה שפשוט מעלתו הכחות המומרות'. וזהו שאמר לו הקב"ה. השכב עיניך ועי'. הכונה כי יסגר עיניו אשר כחות הנשמות תלויות בהם ומתייחסים לעינים. והוא ע"ה יבטל. וכן עשה והשכיב עיניו עי'. ואח"כ אמר לו. הנה ידך על הכזה אשר שם מאן לב' . ויבטל בעלמו הכחות הנשמות השייכים להלבוהידים. וכן. הקף רגלך ועי'. נ"כ הכונה כר' לבטל כחות הנשמות השייכים להרגלים. ובכולם כן עשה :

ובביתא כי אפסו כחותיו הנשמות מעלתו עד שקיים בעלמו עפי' פקרות ה'. האם כי ימות בזהל'. ע"י מה שהגביר על עלמו קדושת נפשו. וכמו שאמרו שם בילקוט שקידש ארע כשרפים. ואולי זה הוא הענין מה שדרשו חז"ל ע"פ ויקבור אותו בגיא שקבר א"ע. והכונה כר' . כי כל ענין הקבורה הוא אך לבלות המומר חיש מהר כבודע. ואמר כי משה רב"ה פשט בעלמו את כחות הנשמות מחלו מכל וכל. נאמר ע"ז כי קבר ארע וכמוכן :

ויען כי כל אדם כאשר המומר יגוע ויאסף. ממילא תלך הנפש בחשב לא תמלא חוקס לגות. וכמו שאמרו ברחל אמנו ע"ה. ויסי בלאת נפשם הי ממה'. אבל משה רב"ה. ע"ז כי כבר ביטל חסומו. ע"ז לא רלסה הנשמה ללאת נאחיו. ורלסה דוקא לגות בבוטו הטבור של משה. אחרי כי גם גופו קדוש וטהור הי'. ומלאה מוחו לקף רגלה גם אחרי שהפשוט משה רב"ה את חומרו מעליו מגול קדושתו. וזה מדוקדק מאוד כלשון המדרש שאמרו שם. באוזה שעה קרא הקב"ה לנשמה מוקד גופי'. שיראה עס כי כבר הי' גופו של משה בטל ע"י קדושת עלמו. ומ"ל זה רלסה הנשמה ללאת עד שקרא הקב"ה אותה ולקחה כנשיקה. כמו שיתא' שם בילקוט ובמדרש כל הענין :

כאשר נבואה לספר תהלת ריק' ארומיר' הליק' ונללה' והדר המדרגות שעלה בהם. איס מאתה כל ידע מה. זאת זאת אשר רלנו כי תורה ה' ב"ה ה' אומנתו. אף רנע כחומרלל ה' היות דעמו מומה. כ' פעולותיו וכל הנושיות הי' לפי דרכי הטהרה. וכאשר פשט אתה שמעתי משי' הק' לפרש מה שאמר דוד המע"ה. חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. הנה כי רלסה הנשמה אשר יבקשו ויחירו לעשות דרכים אחרות בהם לענין עבודה ה' ביה. אבל עלינו לרעה כי כל דרך אשר איננו מתאם עס דרכי הטהרה אינו דרך כלל. וזה שאמר. חשבתי דרכי אשר עשיתי בעלמי ורלתי כי אין טוב רק להשיב רגלי אל עדותיך. כי לא יגנו אשורי מהם אפי' כמלוא נישא' עכ"ל. וכן יראה ה' הופיע מהור פניו. וחכמת אדם תאיר פניו הק' עד כולם יענו ויסהירו כי אין זה כי אס יראה ה' היא חכמה. מה נאזה מדברו ומן שפתיו לרבר עס כל איס ואיס נבחת ובקול דומה דק. ושפתי

(הגה"ה) ומה שהמתיבתא דריקיעא אמרו טמא והקב"ה אמר טהור. נראה להסביר ע"פ מה שהקשו בחוס' מסכת סוטות (דף ע"ה) מ"ס דרבין דאמרי טמא אמאי לא חלינין בחר חוקס. ומי' ר"ת דמיידי שנוקק לשימאה ש"ה' בו געג אחד שחן או מחרה קודם. וזי' מוחלני ממנו. וקידם שגטיה גולג בו ספק. ואחר שגטיה מן הראשון לא נשאר בו אלא ספק זה עיי'ש. ידוע דענין הנשמה לא מגיעה העה. רק ענותו של אדם השו את אלו כמבואר באלשיך הק' באריות. והולגתו לפרס מה שאמר. כנענע נראה לי בבית' הכונה כי האדם אשר לב אבן בקברו יחוס לא יחוס ואע"פ אס ייחס בבתו דופי בהם. לכו עבדו ויגיע כפיכם תאכל' הנה זה מופלג וזה ענין ללך אבני ביתו. וזה אמרי. הנעט אשר נראה לי' בקברו. הנה עמה שרחה לרעמה בבית' [שוב מלאתי כטין זה באלשיך פ' מ"ד] ויחס אהני דוארם. כי האדם כיון רק לפי מעשיו עמה לענין גנאו. כמו שחלנו אלל שמועל והובא בריש' זל במקינו. ונסת' ע"ז אשילו מי שיהא רשע. אס יק' רק להכות כי ייטיב משהו וינחס על רעמו. הקב"ה מחליך אפיו. כמו שדרשו חז"ל על פסוק. ויס רשע מחליך ברעמוהו ואע"פ שאלל הקב"ה הטבר והטהר הכל מדר. וטללו הכל לפניו כרגע אמת. מ"מ מחליך הקב"ה הוא רש אסר. אינו מביט על העמיד. וגם את מה שעבר מעביר מגדר עינו. וכל זה הוא מחליך שגטריא עולה הקדים מזה הדחוסים לעמיד. ואס לא סייך לומר דעומי לחוקתו הראשונה כיון דנטהר אח"כ מחליך ינגע. וזו געג אחתה לגמרי. וזו לא הי' חוקס הנוף רק חוקס הדין. כמבואר בחידושינו לכתובות. והקב"ה דן אותנו ע"פ עולם המעשה והוא ברחמים. והמתיבתא דריקיעא והוא מעולם המחשבה כבודע. יהוא דין. וכיון דהי' עד טעלר הספק דין טמא. אמרין דאוקמינן לחוקתו הראשונה. אבל הקב"ה דמלא רחמים. אמר טהור. וכמו דע"פ מדרשו יד' ויתע' אינו מחיק ריעותא וזמן לזמן. כן אינו מחיק מאיסור לאיסור :

מעבודתו. ואמתי דרבי כל זמן שראתה את רבי מעוטף בנז"מ ולא שבת מעבודתו. התפללה יה"ר שיכופו התחמונים את העליונים. אבל בראותה כי כחות גופו אפסו. ואשפי" שיה' מתיב שלמו בקדושה יתירה כמש"כ התוס' שם. מ"מ מזה גופי" ה' לו לער דבריו הקדוש שמוכרח לקיים מצות תפילין מתוך צער ויפוסים. והוא מגדל קדושתו ירא לנפשו פן ינטה קו אפי' כנקודה קטנה מ"ז מדרך הקדוש בהנחת תפילין. ובראותה כל זאת התפללה יה"ר שיכופו העליונים את התחמונים. ובכ"ז לא שמקו רבנן מלמבשי רחמי. או שקלא כחא ושריא מאגרא. לומר כי לא יעשילו בתפלה ובתחמונים. אחרי כי כלי הנפש הוא החומר כבר נשבר וגדלה. באופן שהנפש עוד לא תמלא מקום לנח. וכמו שפי' הפסוק אלל רחל חמנו ע"ה. ויהי בלאת נפשה כי מחה' לומר כי לא מה הבוק מר יליאת הנפש. רק הנפש יליאת מחמת כי הגוף מת. ועי' מהרש"א שם. או אשחקו רחמי. ובר קפרא. כאשר אשכח' דנת נפשי' קרעי' ללבושי' ואדרי' לאחוריו. הורכ בזה לשאר האדם נאמר עליו. אחר וקדם לרחמי. היינו הנפש הקודמת לבריאת העולם כידוע מדברי חז"ל והחומר נברא באחרונה. [עי' במד"ר פ' בראשית]. והקריעה שעשה בר קפרא לא על יליאת הנפש קרעו. כי הלא נפשו כחוס חלין ותאיר לפני אלוקים בלוי החיים. אבל קרע על חלק החומרי כי גם הוא קדוש וטהור ה' ומעולם המשיך החומר אחר הנפש. ולכן אף שה' אחר למעשה בראשית קרע קריעה גדולה ואדרי' קרעי' לאחוריו לאחר. כי רק על אידית החומר קדוש כזה מחמתו. קרע ללבושי' :

ואמנם הלדיק הזה אשר נתקף מחמתו בעורו נבאו דען ורענן. עוד ה' עו כנמר וקל כגשר. עוד ה' רץ כלבי וגבור כלרי לעשות רלון אביו שבשמים *) וכל איש אשר ראה וידע את כ"ק הלדיק הזה זי"ל מלא בו כל המדות האלה. ומימי ילדותו עת ילא לפעלו. כן עבד עבודתו עדי ערב. ובכל זאת גם חורמו גם לדיקו ויושר לבבו. גם תפלה ישרים חלק קרעו ומורחת אלפים ורבות מישראל ודמעות פלגי מים. קלרה ידם מהקימו ? :

אבר הוא הדברים אשר דברנו. כי עת אשר הראה הקב"ה למשה דור דור ומתניינו. ומהודו האילי עליהם. עברו בבית בין הבתרים להעלות נפשותם על מזבח כפרה לעשות ישרא' ונתנו את נפשם מרדת שחת כמו שעשה משה רבינו :

והנה ידוע מסיפורי הסבט. כי הארי מטבעו רחמן גדול עד שיעבור על אדם ישן ולא ייקחו אף לא יקלעו משנתו. גם לעירי הבי"ח יעברו על פניו ולא יגע בהם לרעה. והוא מטבעו להיות כוכב גדול יוכלנו לכל יקלעו. ולא בנקל יתעורר ללאת הבורות. ויולי נוח לכשום. ואדריה כי בו בטבע מדת החסד. וזאת בעת שהוא רעב איזה ימים. או כלרי יבסוף לערוך. ואז הוא מאוים ומחירד לב הפוגע בו. ואפי' בעת כרעו. בהבינו על הארץ מפיל חתימו עליו. לא כן כל החיות אשר כבדעם לו בדקה לארץ בעינם. או גם רוחם הנו מים. וביחיתו אל יתמו. והנה הארי מקטנותו בהקרא שמו עליו. גור. לא ניכר בו רק מדת החסד והרחמנות אשר בו. כי זה עלם טבעו. לאשר פרנסתו מלוי' שמו. לא ניכר בו כלל מדת הארי בגבורתו. עדי' גירל וירעב כמה ימים. אז מתעורר גבורתו אשר נטע בו היוצר הטבע ית' וימע'. הלביות. עם תרכן על גורי' הקטנים. אז פחדה ואימתה גורא מאלו. כל הקרב אלי לא יקסו. ואם יורו

המורים

בבה התנהג כ"ק מעולם. לבלי יהי ניכר מחמתו שום התנאות. וכבר ישיבתו תמיד מבלי יודע לאיש הבלתי יודע מי בראש. ועתה הנה בעוה"ר שוילנו מחמתו : **והנה** כ"ק זי"ל. לבד אשר התורה ה' מראשוניו. ועוטה מרגלוניו. ויראה ה' ב"ה על כל גדלותיו. וכל מדות טיבות שמו חכמים נתקיימו בו. ומה נפלא ה' מדת ההסתפקות שלו עבור גופו ונפשו. ומבלי לקחת שום מוכר וממן מורי בוד'. כאשר שמעתי עם ברכתי אותו בביתו בנהמ"ד החדש. והוא זי"ל מענה בפיו. האמן לי כי רב עוגב שבעתי מהביהמ"ד היסן כי ה' נחשב כפלי. לא כן זה הלא משל אחרים הוא'. לבד לדקות פורונו עד להפליא מכיסו וממסחרו אשר בדר אותו ה' ב"ה. כאשר סיפר לי איש נאמן אשר פשט אחת כסע אליו לוקח מחמתו איזה סך עבור קרובו ושארו. והוא זי"ל נתן לו סך מסוים. והדורש דלש עוד. השיב לו כי איני ליתן ויור. וכאשר שאל הארי דעתי רק ממעות דקה הנמלאים בבית כ"ק. ענה ואמר הוא זי"ל. מן הכסף הזה איני לוקח מאומה עבור קרובי רק עבור עניים אחרים. ומכסי איני יכול ואיני רשאי ליתן ויור'. אז השתומם זה האיש מאוד איך יכול לפור וליתן כ"כ כפי אשר ידע כמה דרכו לפור עבור קרוביו :

חכמים הגידו כי כל איש חמונו שמו בחס"ק. וידוע דברי הרמב"ן זי"ל בזה. ובפרט ית' ולדקי' הדור. והוא הגרלה מה שהבאתי בפתח דברי הכתוב בחס"ק כפי' יחי' גור ארי' יהודה מטרף בני עליה כרע רבן כלרי' וכללי' מי יקימו' כי הנה לבקורה קושיא גדולה לנו לאלקינו ב"ה. איש אשר לא יכלו. ואשר ביהי יומא אלפים ורבות מישראל החטו לזוט וזככי ועקב עלה קולם השמימי ובעו רחמי שיכופו התחמונים את העליונים. והנה שחם תפלתם. והלא מלינו בתלמוד כי ר"י היבד ידיו לר' מתיבא ואוקמי' ועוד שם בזה. ותפלת רבים ולדיקים לא הקימו אותו ? :

האומנם כן מאלנו לרבינו הקדוש כי הוא יומא דנת נפשי' דרבי גזרו רבנן תפילתא ובעו רחמי ואמרי כל מאן דאמר נח נפשי' דרבי ידק בחרב. סליקא אמתי' דרבי לאגרא. ה'מרם עליונים מבקשים את רבי ותחמונים מבקשים את רבי יהי רלון שיכופו התחמונים את העליונים. כיון דחייא כמה זימנין דעייל לבית הכסא ותלן תפיליו ומנח לכו וקמלטער טובא אמרה יה"ר שיכופו עליונים את התחמונים. ולא הוא שמקו רבנן מלמבשי רחמי. שקלא כחא ושריא מאגרא אשחקו רחמי ונח נפשי' דרבי. אמרו ל' רבנן לבד קפרא. אזל אשכחי' דנת נפשי' קרעי' ללבושי' ואדרי' לקרעי' לאחוריו כי :

והנה ראו דאמר מאן דאמר נח נפשי' דרבי ידק בחרב. אם אמנם כי אמרו כי כולם הלכו אז כמשתגעים מסבת חביבותא דרבינו הק' עליהם. וכי בזילו חכו וזכותו יטולו מן היסורין כמזכר בגמרא. בכל זה קשה להבין הלשון ידק בחרב. ולמה ? [ועי' מהרש"א שהקשה גם כן]. אבל ידוע כי כל זמן שהלדיק עוסק בצורה ורדוק בעבודת ה' ב"ה. לא ידק המות על מפתן ביתו ומבואו אל בגמי שבת אלל דוד המע"ה ובעובדא דרבה בר חמני טעבטו למעלה. והלדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כמו שנאמר ולכו מחיל אל חיל. וזאת אם חתיה נפשו איזה רגע ופניו מעבודת ה' ב"ה אזי אף אז אין שלטון ביום המות. ולכן אמרו מאן דאמר נח נפשי' דרבי כלומר ממלות ומעש"ט ידק בחרב. בידעם כי מגדל קדושת רבי. בודלי' לא ינוח רגע

(*) דבגדה. ב"ס ערב שבת קודש כ"א אדר שנת תרס"ג כאשר נלקח מחמתו פאר ערמינו האדיר החסיד האמיתי מו"ה ישעי' הלוי פרידוועס זי"ל אמרתי בפני האם דבריו של מת. שהכונה שהאדם עושה גדול מפלו ותשוקתו לעשות רלון אביו שבשמים. אבל מקודם עליו למשוב דרכו. אזלי ימלא נקודה לא עובד רליוני. ואז עיס מהר ככשר יאמר מדבריו זה וכן רץ כלבי. לרין במרולה ובאלי ילג שור לעשות רלון אביו שבשמים. ואכל אין בכחו של הלבי לכבוש מרואתו כמו רגע ודרוש לזה גבורת ארי. ואז אף אם האדם דרך מליטיו יתבלל ידן כמו נר יעמוד בתמו אל לבו אזלי הפרישה ערוך. והכל לשם שמים :

הַקִּיעַ בְּדִרְמוֹ וְהוּא לִפְנוֹ כו"ו וְהַשִּׁב לִי הַקִּבִּיָּה מִשָּׁה אֵף אֵתָּה
טוֹעָה בַּעֲגָל. וְאַחֵר מִשָּׁה אֵיב לָמָּה הִי יִתְרָה אֶפֶס בַּעֲמָךְ.
יֵאמֹר זֶה בְּכוּנָה בְּמִדְּוָה לִמְטָן הַקָּל הַעוֹשׂ מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי אִם זֶה
מִשָּׁה הָאִישׁ טוֹעָה בַּעֲגָל אֵיב אֵלֶּה הַלֵּאן מִה פִּשְׁעוֹ [וְיִדְעַתִּי כִי
יֵשׁ פִּי אֲחֵר בְּמִדְּרַשׁ הַזֶּה] וְעַל אֹפֶן זֶה הִנֵּה אֵת נִפְשׁוֹ הַכֵּיִם
בְּסִכְנָה עֲלֻמָּה. וְהַכֵּל לִמְטָן יִשְׂרָאֵל. וְזֶה רְבוֹת יִשְׁעוֹת פֶּעַל
כִּי לֹא הִשְׁחִית הִי בִּיה אֵת עַמּוֹ וְנִחְלָתוֹ. וְאֵף כִּי בַּהֲשָׁקָפָה
רִאשׁוֹנָה הִי נִרְאָה חָיו כְּמַחֲטָט בְּכַזְבֹּר הִי בִּיה. אֲבָל רְבוֹת
הַמַּוְעֵלָה הִיֵּהָ בִּזָּה. כִּי לֹא נָתַן הַמַּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִי צִרִי
אֲשֶׁר בָּהֶם יִתְפָּאֵר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יְיָ. וְיִרְאָה כִּי בַּעֲבוּר זֶה אֲמָרוֹ
בְּמִדְּרַשׁ כִּי אֲחֵר פִּתְּיָרָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַב־עֵיָה הִי הַקִּבִּיָּה בִּזְכָּה
וְאַחֵר מִי יִקֹּם לִי עִם מַרְעִים מִי יִחַלֵּץ לִי עִם פּוֹעֲלֵי אֹן.
הַכּוֹנֶה כִּי מִי יִרְלָה לַעֲשׂוֹת אִמֶּע כַּעֲשׂוֹה רַע וְלִהְיוֹלֵץ עִם פּוֹעֲלֵי
אֹן לַעֲשׂוֹת כַּעֲשֵׂי מַעֲשִׂיהֶם לִמְטָן הַלֵּל אֹתָם לְהַשִּׁיבֵם אֶל אֲבִיהֶם
שְׂכֵנֵיהֶם. וְאֵךְ זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ מִסֵּר גַּם נִפְשׁוֹ עֲבוּר לֵאמֹר. וְהוּא
אֵךְ הוּא רֹעֵה נֶאֱמָן הוּא. וְהוּא שְׁהַשִּׁב הַקִּבִּיָּה לְמַלְאכֵי הַשָּׁמַיִם
שֶׁאֲמָרוֹ שְׂמִשָּׁה יִכְתּוּב, אֲנִי שָׁנַחְתִּי אֵת הַמְּדוּרָה חָיו שְׂמִשָּׁה יַעֲשֶׂה
אֵת הַדָּבָר הַזֶּה. הֵייוֹ כִּי יַעֲשֶׂה כַּכָּה עִדֵּי הַחֲלָמִי לְאַחֵר כִּי זֹאת
הַמְּדוּרָה לֹא תוֹרֵת הִי הִיא חֲלִילָה. וְאַמֵּנִס אֵף אִם יוֹדֵמָן כִּי
יִכְתּוּב כֵּן. בְּלִי סֶפֶק יִדַּע כִּי יִלְמַח מִזֶּה אִיזָה מוֹעֵלָת אֲשֶׁר יִהְיֶה
כְּדֹאִי וְכְדֹאִי נֶגֶד הַמַּסְרֹן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּחִמְלַת הַהֲשָׁקָפָה בְּאֲמָרוֹ אֲנִי נִתְּנִי
לְכֶם אֵת הַמְּדוּרָה. וְהַרְיוֹת יִקֵּי יוֹתֵר מִן הַהִפְסָד [כְּמַעֲשֶׂה הַעֲבָד

הַקִּיעַ בְּדִרְמוֹ וְהוּא לִפְנוֹ כו"ו וְהַשִּׁב לִי הַקִּבִּיָּה מִשָּׁה אֵף אֵתָּה
טוֹעָה בַּעֲגָל. וְאַחֵר מִשָּׁה אֵיב לָמָּה הִי יִתְרָה אֶפֶס בַּעֲמָךְ.
יֵאמֹר זֶה בְּכוּנָה בְּמִדְּוָה לִמְטָן הַקָּל הַעוֹשׂ מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי אִם זֶה
מִשָּׁה הָאִישׁ טוֹעָה בַּעֲגָל אֵיב אֵלֶּה הַלֵּאן מִה פִּשְׁעוֹ [וְיִדְעַתִּי כִי
יֵשׁ פִּי אֲחֵר בְּמִדְּרַשׁ הַזֶּה] וְעַל אֹפֶן זֶה הִנֵּה אֵת נִפְשׁוֹ הַכֵּיִם
בְּסִכְנָה עֲלֻמָּה. וְהַכֵּל לִמְטָן יִשְׂרָאֵל. וְזֶה רְבוֹת יִשְׁעוֹת פֶּעַל
כִּי לֹא הִשְׁחִית הִי בִּיה אֵת עַמּוֹ וְנִחְלָתוֹ. וְאֵף כִּי בַּהֲשָׁקָפָה
רִאשׁוֹנָה הִי נִרְאָה חָיו כְּמַחֲטָט בְּכַזְבֹּר הִי בִּיה. אֲבָל רְבוֹת
הַמַּוְעֵלָה הִיֵּהָ בִּזָּה. כִּי לֹא נָתַן הַמַּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִי צִרִי
אֲשֶׁר בָּהֶם יִתְפָּאֵר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יְיָ. וְיִרְאָה כִּי בַּעֲבוּר זֶה אֲמָרוֹ
בְּמִדְּרַשׁ כִּי אֲחֵר פִּתְּיָרָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַב־עֵיָה הִי הַקִּבִּיָּה בִּזְכָּה
וְאַחֵר מִי יִקֹּם לִי עִם מַרְעִים מִי יִחַלֵּץ לִי עִם פּוֹעֲלֵי אֹן.
הַכּוֹנֶה כִּי מִי יִרְלָה לַעֲשׂוֹת אִמֶּע כַּעֲשׂוֹה רַע וְלִהְיוֹלֵץ עִם פּוֹעֲלֵי
אֹן לַעֲשׂוֹת כַּעֲשֵׂי מַעֲשִׂיהֶם לִמְטָן הַלֵּל אֹתָם לְהַשִּׁיבֵם אֶל אֲבִיהֶם
שְׂכֵנֵיהֶם. וְאֵךְ זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ מִסֵּר גַּם נִפְשׁוֹ עֲבוּר לֵאמֹר. וְהוּא
אֵךְ הוּא רֹעֵה נֶאֱמָן הוּא. וְהוּא שְׁהַשִּׁב הַקִּבִּיָּה לְמַלְאכֵי הַשָּׁמַיִם
שֶׁאֲמָרוֹ שְׂמִשָּׁה יִכְתּוּב, אֲנִי שָׁנַחְתִּי אֵת הַמְּדוּרָה חָיו שְׂמִשָּׁה יַעֲשֶׂה
אֵת הַדָּבָר הַזֶּה. הֵייוֹ כִּי יַעֲשֶׂה כַּכָּה עִדֵּי הַחֲלָמִי לְאַחֵר כִּי זֹאת
הַמְּדוּרָה לֹא תוֹרֵת הִי הִיא חֲלִילָה. וְאַמֵּנִס אֵף אִם יוֹדֵמָן כִּי
יִכְתּוּב כֵּן. בְּלִי סֶפֶק יִדַּע כִּי יִלְמַח מִזֶּה אִיזָה מוֹעֵלָת אֲשֶׁר יִהְיֶה
כְּדֹאִי וְכְדֹאִי נֶגֶד הַמַּסְרֹן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּחִמְלַת הַהֲשָׁקָפָה בְּאֲמָרוֹ אֲנִי נִתְּנִי
לְכֶם אֵת הַמְּדוּרָה. וְהַרְיוֹת יִקֵּי יוֹתֵר מִן הַהִפְסָד [כְּמַעֲשֶׂה הַעֲבָד

וְהִנֵּה יְדוּעַ דְּבָרֵי מוֹלֵל הָקִי עִיפֵי וּזְרָח הַשֶּׁמֶשׁ וְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ
עַד שֶׁלֹּא שָׁקַע שְׁמֹשׁ שֶׁל זֶה זְרָחָה שְׁמֹשׁ שֶׁל זֶה.
וְכַתֵּב הַחֶמֶס סוֹפֵר שָׁקָל מִמּוֹרוֹ הַחֲסִיד שְׂכֵנֵהוּנָה הַגָּלוּן מוֹיֶשׁ
בְּתָן אֲדֵלְעָר זֹלֵל שָׁכַל יְמֵי הַרֵב אֵין הַחֲלָמִיד אִזּוֹ הַבֵּן זֹכֶה
לְחֻמֹּת בְּחִלְתֵּי נִעְמֹו הִרְאִיו לוֹ. כְּמוֹ שֶׁלֹּא זֹכֶה יְהוֹשֻׁעַ לְהִאִיר
כַּפְּנֵי הַלְבֵנָה עַד אֲחֵר סִילּוּקוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַב־עֵיָה. עֵינָיִם בְּאַרְבִּיבוֹת:
אֲבִנָּם כֵּן כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִסְמוּפְפוּ בָּלֵל כִּיֶּק זִנְקוּלָהִיָּה.
בְּזֹאת יִנְחָמוּ:

אִם יִסְדּוּרָתָם עַל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה תִיבוֹת יִתְמוּכוּ. וְשִׁבְעָה. עַד כִּי יִבֹּא שִׁילָה לְאַחַת יִסְפּוּרוֹ. וּבִאֲמוּנָה
יִחְשְׁבוּ. וּכְיִנּוּיֹו אֵל יִזְכִּירוּ. וְשִׁבְשׁ מִיְהוּדָה לֹא יִסּוּרוּ. אִזּוֹ וּמַחֲקָה * * * * * מִבֵּין רִנְיָיו עַד כִּי יִבֹּא שִׁילָה
אוֹתִיוֹתָיו יִצְדִּירוּ. וְלִי י-קָהֶת עֲמִים לִפְקָ: